

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 23. 02. 2015 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk**

II.517.2638.2014.JN

**Pan
płk Jacek Kitliński
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
Warszawa**

Szanowny Panie Dyrektorze

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich od dłuższego czasu wpływają skargi osób pozbawionych wolności, w których wnioskodawcy podnoszą zarzuty dotyczące przeprowadzania badań w celu ustalenia w organizmie obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej, o których mowa w art. 116b Kodeksu karnego wykonawczego.

Niepokojące wyniki postępowań wyjaśniających prowadzonych w Biurze Rzecznika dały asumpt do skierowania w dniu 19 grudnia 2012 r. wystąpienia do Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości. W następstwie tych działań dyrektorzy okręgowi Służby Więziennej otrzymali wytyczne dotyczące stosowania przepisów odnoszących się do przedmiotowych kwestii zgodnie z ich brzmieniem, w zakresie obligatoryjnego stosowania badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wynik badania nieinwazyjnego (§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji - Dz. U. z 2012 r. poz. 135).

Kolejne skargi i ustalenia dokonane w oparciu o materiały zebrane podczas ich badania pokazały, że powyższe działania są niewystarczające, bowiem nadal dochodzi do naruszania przez administrację więzienną obowiązujących przepisów i prawa skazanych do weryfikacji wyniku badania wykonanego za pomocą testerów znajdujących się w wyposażeniu jednostek penitencjarnych. Dlatego też Rzecznik skierowała w dniu 15 września 2014 r. wystąpienie do

Ministra Sprawiedliwości, w którym wskazała na potrzebę dokonania zmiany wzoru protokołu z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych (załącznik nr 1 do w/w rozporządzenia). Ministerstwo Sprawiedliwości podzieliło stanowisko Rzecznika i, jak wynika z udzielonej odpowiedzi, zmiany te będą polegać na dodaniu do treści protokołu pkt. 8 w brzmieniu: „Uwagi lub zastrzeżenia osoby badanej dotyczące przeprowadzenia badania” oraz dodaniu rubryki: „data i podpis osoby badanej”.

Proponowana nowelizacja rozporządzenia powinna zapobiec dotychczasowym sytuacjom, w których nie sposób ustalić faktycznego przebiegu badania nieinwazyjnego z uwagi na brak dokumentacji i sprzeczne stanowiska stron (administracji i skazanego). **Niemniej jednak, jak pokazują ostatnio rozpatrywane wnioski, uznane przez Rzecznika za uzasadnione, już teraz zasadnym jest podjęcie działań, by do czasu wprowadzenia zmian w sposobie dokumentowania przebiegu badania skutecznie zapewnić respektowanie praw skazanych.** Należy bowiem zauważyć, iż skutki decyzji administracji więziennej są dla skazanych bardzo dotkliwe i zwykle trudne do usunięcia: wycofanie z zatrudnienia, wymierzenie kary dyscyplinarnej, skierowanie do zakładu karnego typu zamkniętego, przetransportowanie do jednostki znacznie oddalonej od miejsca zamieszkania bliskich.

Dla zilustrowania problemu poniżej przedstawiam przykłady spraw, w których Rzecznik stwierdził nieprawidłowości w postępowaniu Służby Więziennej.

W jednej ze spraw skazany zakwestionował wynik badania nieinwazyjnego bezpośrednio po jego przeprowadzeniu, co zostało odnotowane w protokole z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Skazany również po badaniu konsekwentnie, w rozmowie z wychowawcą, dyrektorem zakładu, na posiedzeniu komisji penitencjarnej (co miało miejsce w dniu badania) utrzymywał, że nie zażywał niedozwolonej substancji. W ocenie dyrektora jednostki, jak i organu sprawującego bezpośredni nadzór, nie było jednak podstaw do przeprowadzenia badań laboratoryjnych.

W następnej sprawie skarżący zakwestionował wynik badania i administracja przyjęła to oświadczenie, ale weryfikację pierwotnego wyniku badania przeprowadziła za pomocą testera. Dyrektor okręgowy wyraził pogląd, że przepis art. 116b § 2 Kodeksu karnego wykonawczego nie przesądza o konieczności weryfikacji wyniku pierwotnego badania metodą laboratoryjną, a jedynie wskazuje na możliwość jej przeprowadzenia także za pomocą tej metody.

Inny skazany zakwestionował wynik badania moczu i – jak wynika z otrzymanych wyjaśnień – poprosił o wykonanie ponownego badania przy użyciu tej samej metody. Wykonane kolejne dwa testy potwierdziły pierwotny wynik badania, który uznano za ostateczny, bowiem – jak czytamy w wyjaśnieniach - skazany nie zgłaszał chęci poddania się innej metodzie jego weryfikacji.

W kolejnej sprawie administracja twierdziła, że skazany nie kwestionował wyniku badania, ale zebrane w postępowaniu wyjaśniającym dokumenty dowiodły, że w dniu badania (miało ono miejsce o godz. 12.15) nie przyznał się on do zażycia niedozwolonego środka i podważył wiarygodność wyniku badania nieinwazyjnego, dając temu wyraz zaraz po przeprowadzeniu przedmiotowych czynności: w rozmowie z wychowawcą, dyrektorem w trakcie postępowania dyscyplinarnego, członkami komisji penitencjarnej. W dniu badania skazany skierował również pisemną skargę dotyczącą nieprawidłowego przeprowadzenia badania, wnosząc o ponowne poddanie testowi, z którą dyrektor zakładu zapoznał się w tym samym dniu. Nie ma dokumentu, który potwierdziłby, że skazany zakwestionował wynik badania bezpośrednio po jego przeprowadzeniu, ale z dostępnych dokumentów wynika, że to uczynił i nie nastąpiło to po upływie czasu uniemożliwiającego odzwierciedlenie rzeczywistego stanu skazanego w chwili badania.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich zasadne byłoby przeprowadzenie szkoleń Służby Więziennej w zakresie prawidłowej interpretacji przepisów dotyczących omawianych kwestii oraz postępowania w zgodzie z nimi, co niewątpliwie poprawiłoby stan przestrzegania praw osób pozbawionych wolności.

Na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich z dnia 15 lipca 1987 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1648), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Dyrektora o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie oraz rozważenie podjęcia stosownych decyzji w powyższej materii.

z pozostaniem

